# NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
# JULIANE KOKOTT
prednesené 28. januára 2010[1]

## I — Úvod

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Hoge Raad (Holandsko), sa týka vzťahu medzi nariadením Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach[2] na jednej strane a Dohovorom o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR), ktorý bol podpísaný 19. mája 1956 v Ženeve[3], na strane druhej.

2. Článok 71 nariadenia č. 44/2001 umožňuje, aby sa za určitých okolností naďalej uplatňovali medzinárodné dohovory členských štátov, ktoré upravujú súdnu právomoc, uznávanie a výkon rozsudkov v špecifických veciach. Vnútroštátny súd si želá, aby Súdny dvor objasnil vzťah, ktorý existuje medzi niektorými ustanoveniami CMR a nariadením. Bude preto potrebné si položiť otázku, či Súdny dvor má právomoc vykladať CMR, prípadne ako treba vykladať ustanovenia článku 31 tohto dohovoru, ktoré sa týkajú litispendencie a výkonu cudzích rozsudkov.

## II — Právny rámec[4]

### A — *CMR*

3. CMR stanovuje osobitné pravidlá vo veciach prepravných zmlúv v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave a obsahuje tak ustanovenia hmotného práva, ako aj ustanovenia procesného práva. Bol už uznaný ako osobitný dohovor v zmysle právnej úpravy, ktorá predchádzala článku 71 nariadenia

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42, v znení uplatniteľnom na prejednávanú vec, ktorého posledná zmena vyplýva z nariadenia Rady (ES) č. 1791/2006 z 20. novembra 2006 (Ú. v. EÚ L 363, s. 1).

3 — Autentickým znením CMR je anglické a francúzske znenie (uverejnené v *Zbierke zmlúv OSN*. 1961, č. 5742, s. 190).

4 — Vzhľadom na to, že Zmluva ES bola nahradená ZEÚ a ZFEÚ, pretože 1. decembra 2009 nadobudla platnosť Lisabonská zmluva, budem v týchto návrhoch odkazovať na ustanovenia s číslovaním uvedeným v súčasnosti uplatniteľnej Zmluve, keďže sa nemajú uplatniť ustanovenia Zmluvy ES. Predpokladám, že judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa predchádzajúcich ustanovení platí aj pre nové ustanovenia, lebo tieto ustanovenia neboli výrazným spôsobom zmenené. Nakoniec použijem označenia, ktoré sú použité v nových zmluvách (a budem odkazovať osobitne na Úniu, nie na Spoločenstvo).

č. 44/2001, t. j. Bruselského dohovoru z roku 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [5], v čase, keď bol tento dohovor ešte v platnosti. [6] Medzičasom ho ratifikovali všetky členské štáty.

4. Podľa článku 31 ods. 1 CMR:

„1. Spory vzniknuvšie z prepráv podliehajúcich tomuto Dohovoru môže žalobca viesť, pokiaľ ich nevedie na súdoch zmluvných štátov určených dohodou strán, na súdoch toho štátu, na území ktorého

a) má žalovaný trvalé bydlisko, hlavné sídlo podniku alebo pobočku alebo zastupiteľstvo, ktorých prostredníctvom bola prepravná zmluva uzavretá, alebo

b) leží miesto, kde sa zásielka prevzala na prepravu alebo miestu určené na jej vydanie;

na iných súdoch nemôže žalobca spor viesť.

2. Ak sa v spore uvedenom v odseku 1 tohto článku prejednáva žaloba pred súdom príslušným podľa uvedeného odseku alebo ak v takom spore tento súd vyniesol rozsudok, nemožno podať z toho istého dôvodu medzi tými istými stranami novú žalobu, iba ak rozhodnutie súdu, pred ktorým sa prejednáva prvá žaloba, nie je vykonateľné v štáte, v ktorom sa podáva nová žaloba.

3. Ak sa stal v spore uvedenom v odseku 1 tohto článku rozsudok vynesený súdom niektorého zo zmluvných štátov v tomto štáte vykonateľným, stáva sa vykonateľným aj vo všetkých ostatných zmluvných štátoch, len čo boli splnené v príslušnom štáte predpísané formality. Tieto formality však nemôžu byť základom obnovy konania.

4. Ustanovenia odseku 3 tohto článku sa vzťahujú na rozsudky vydané v spornom konaní, na rozsudky v neprítomnosti strán a na súdne zmiery; nevzťahujú sa však na predbežné rozsudky ani na súdne rozhodnutia, ktorými sa pri úplnom alebo čiastočnom zamietnutí žaloby ukladá žalobcovi okrem náhrady nákladov konania aj náhrada škody a úrokov.

…“

5 — Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32; konsolidované znenie Ú. v. ES C 27, 1998, s. 1.

6 — Pozri zoznam uvedený v správe o Dohovore o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach, nazvanej Jenardova správa (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 1).

5. Právomoc podať výklad tohto dohovoru je upravená v článku 47 CMR, ktorý znie takto:

„Každý spor medzi dvoma alebo viacerými zmluvnými stranami o výklad alebo použitie tohto Dohovoru, ktorý sa nepodarilo stranám urovnať rokovaním alebo iným spôsobom, sa môže na návrh ktorejkoľvek zúčastnenej zmluvnej strany predložiť na rozhodnutie Medzinárodnému súdnemu dvoru."

B — *Právo Európskej únie*

6. Podľa článku 351 ods. 1 a 2 ZFEÚ (predtým článok 307 ES):

„Ustanovenia tejto zmluvy neovplyvnia práva a povinnosti vyplývajúce z dohôd uzavretých pred 1. januárom 1958 alebo pre pristupujúce štáty pred dňom ich prístupu medzi jedným alebo viacerými členskými štátmi na jednej strane a jedným alebo viacerými tretími krajinami na strane druhej.

V prípade, že tieto dohody sú nezlučiteľné s touto zmluvou, členský štát alebo dotknuté štáty podniknú vhodné opatrenia na odstránenie zistených nezlučiteľností. Ak je to potrebné, členské štáty si na dosiahnutie tohto cieľa môžu poskytnúť vzájomnú pomoc a zaujať spoločný postoj."

7. V odôvodneniach č. 16, 17 a 25 nariadenia č. 44/2001 sa uvádza:

„(16) Vzájomná dôvera vo výkon súdnictva v spoločenstve odôvodňuje automatické uznávanie rozsudkov vydaných v členskom štáte bez ďalšieho konania, s výnimkou sporných prípadov.

(17) Na základe tej istej zásady vzájomnej dôvery musí byť konanie smerujúce k výkonu rozsudku vydaného v jednom členskom štáte na území iného členského štátu účinné a rýchle. Sledujúce tento cieľ by sa vyhlásenie rozsudku za vykonateľný malo vydať takmer automaticky po výlučne formálnej kontrole predložených dokladov bez možnosti, aby súd z úradnej povinnosti skúmal ktorýkoľvek z dôvodov nevykonateľnosti uvedený v tomto nariadení.

...

(25) Úcta voči medzinárodným záväzkom, ktoré členské štáty prijali, znamená, že toto nariadenie nemá vplyv na dohovory upravujúce špecifické otázky, ktorých zmluvnými stranami sú členské štáty.“

8. Článok 27 nariadenia č. 44/2001 upravuje litispendenciu, ktorá sa uplatní v prípade, ak sa na súdoch viacerých členských štátov vedú konania v tej istej veci:

„1. Ak sa vedú konania v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi na súdoch rôznych členských štátov, každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať.

2. Keď sa potvrdí právomoc súdu, ktorý ako prvý začal konať, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech tohto súdu.“

9. Článok 34 nariadenia č. 44/2001 umožňuje odmietnuť uznanie cudzieho rozsudku v týchto prípadoch:

„Rozsudok sa neuzná:

1. ak je uznanie v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu, v ktorom sa o uznanie žiada;

…

3. ak je nezlučiteľný s rozsudkom vydaným v spore medzi rovnakými účastníkmi v členskom štáte, v ktorom sa žiada o uznanie;

….“

10. Článok 35 nariadenia č. 44/2001 dopĺňa ďalšie dôvody odmietnutia. Podľa odseku 3 tohto nariadenia:

„S výnimkou odseku 1 sa právomoc súdu štátu pôvodu nesmie skúmať. Kritériá, na ktorých sa založila právomoc, sa nesmú skúmať z hľadiska rozporu s verejným poriadkom podľa článku 34 bod 1."

11. Článok 45 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že súd, ktorý koná o odvolaní podľa článku 43 alebo článku 44, môže odmietnuť vydať alebo zrušiť vydané vyhlásenie vykonateľnosti len na základe jedného z uvedených dôvodov.

12. Článok 71 upravuje vzťah medzi nariadením č. 44/2001 a dohovormi členských štátov takto:

„1. Toto nariadenie nemá vplyv na dohovory, ktorých zmluvnými stranami sú členské štáty a ktoré upravujú právomoc alebo uznávanie a výkon rozsudkov v špecifických veciach.

2. Na účely jednotného výkladu sa odsek 1 bude uplatňovať takto:

a) toto nariadenie nebráni súdu členského štátu, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru týkajúceho sa špecifickej veci, aby si založil právomoc podľa tohto dohovoru, aj keď žalovaný má bydlisko v inom členskom štáte, ktorý nie je zmluvnou stranou tohto dohovoru. Súd konajúci o žalobe však musí vždy uplatniť článok 26 tohto nariadenia;

b) rozsudok vydaný súdom členského štátu na základe právomoci založenej podľa dohovoru v špecifickej veci sa uznáva a vykonáva v inom členskom štáte podľa tohto nariadenia.

Ak dohovor v špecifickej veci, ktorého zmluvnými stranami je členský štát pôvodu, ako aj dožiadaný členský štát, upravuje podmienky uznávania a výkonu rozsudkov, uplatnia sa tieto podmienky. Vždy sa však môžu uplatniť ustanovenia tohto nariadenia, ktoré sa týkajú postupu pri uznávaní a výkone rozsudkov."

**III — Skutkový stav a prejudiciálne otázky**

13. Spoločnosť Siemens Nederland N.V. (ďalej len „Siemens“) uzatvorila v apríli 2001 so spoločnosťou TNT Express Nederland B.V. (ďalej len „TNT“) zmluvu o preprave tovaru v hodnote 103 540 DM, vážiaceho 12 kg, ktorý mal byť prepravený po cestnej komunikácii zo Zoetermeeru v Holandsku do Unterschleißheimu v Nemecku, kde tovar nebol nikdy dodaný. Vnútroštátny súd konštatoval, že táto zmluva podliehala ustanoveniam CMR.

14. Dňa 6. mája 2002 podala TNT na Rechtbank Rotterdam žalobu o určenie, že TNT nie je povinná nahradiť spoločnosti AXA Versicherung AG (ďalej len „AXA“), ktorá je poisťovňou Siemensu, škodu nad strop stanovený v článku 23 CMR [teda 8,33 práva osobitného čerpania za kilogram tovaru (čo v súčasnosti zodpovedá sume vo výške 8,98 eura]. Keďže Rechtbank v rozsudku zo 4. mája 2005 toto tvrdenie odmietla, TNT podala opravný prostriedok na Gerechtshof te's-Gravenhage.

15. Dňa 20. augusta 2004 podala AXA na Landgericht München žalobu proti TNT na náhradu škody, ktorá vznikla jej klientovi z dôvodu straty tovaru.

16. V rámci tohto konania TNT vzniesla námietku litispendencie vyvodenú z článku 31 ods. 2 CMR. Landgericht sa však domnieval, že bol príslušným súdom, lebo v súlade s ustálenou judikatúrou nemeckého Bundesgerichtshofu (BGH) nemá negatívna určovacia žaloba podaná spoločnosťou TNT a žaloba o plnenie, ktorú podala spoločnosť AXA, „ten istý dôvod“ v zmysle článku 31 ods. 2 CMR, a preto rozsudkami zo 4. apríla a zo 7 septembra 2006 zaviazal TNT na náhradu škody.

17. Dňa 6. marca 2007 podala AXA na Rechtbank Utrecht návrh, aby boli rozsudky vydané Landgerichtom vyhlásené za vykonateľné v Holandsku, ktorému sa uznesením z 28. marca 2007 o predbežnom opatrení vyhovelo. TNT preto proti nej podala na základe článku 43 nariadenia č. 44/2001 opravný prostriedok, ktorému sa však nevyhovelo.

18. Z tohto dôvodu podala spoločnosť TNT na Hoge Raad kasačný opravný prostriedok, na ktorého podporu uviedla, že článok 31 CMR umožňuje výnimku zo zákazu skúmať právomoc, ktorý je stanovený v článku 35 ods. 3 nariadenia č. 44/2001. V okamihu, keď TNT podala svoj kasačný opravný prostriedok, Gerechtshof te's-Gravenhage ešte nerozhodol o opravnom prostriedku, ktorý podala TNT proti rozhodnutiu, ktorým Rechtbank Rotterdam zamietla jej negatívnu určovaciu žalobu.

19. Za týchto okolností Hoge Raad rozhodol predložiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 71 ods. 2 písm. b) druhý pododsek nariadenia (ES) č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že:

i) úprava uznávania a výkonu v nariadení č. 44/2001 ustupuje v prospech zodpovedajúcej úpravy v osobitnom dohovore len v prípade, keď si úprava v osobitnom dohovore uplatňuje výlučnosť, alebo

ii) pri súčasnej uplatniteľnosti podmienok uznávania a výkonu v osobitnom dohovore a podmienok v nariadení č. 44/2001 sa vždy musia uplatniť podmienky osobitného dohovoru a podmienky nariadenia č. 44/2001 musia zostať neuplatnené aj v prípade, keď si osobitný dohovor neuplatňuje nárok na výlučnosť vo vzťahu k iným medzinárodným úpravám uznávania a výkonu?

2. Je Súdny dvor s cieľom zabrániť rozdielnym rozhodnutiam v prípade kolízie uvedenej v prvej otázke príslušný podať výklad – záväzný pre súdy členských štátov – Dohovoru o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR), podpísaného v Ženeve 19. mája 1956, pokiaľ ide o oblasť upravenú v článku 31 tohto dohovoru?

3. Má sa v prípade, ak odpoveď na druhú otázku, ako aj na prvú otázku bod i) bude kladná, vykladať úprava uznávania a výkonu v článku 31 ods. 3 a 4 CMR v tom zmysle, že si neuplatňuje výlučnosť a ponecháva priestor na uplatnenie iných medzinárodných úprav o výkone, ktoré umožňujú uznávanie a výkon rozhodnutí tak ako nariadenie č. 44/2001?

V prípade, že Súdny dvor odpovie na prvú otázku bod ii), ako aj na druhú otázku kladne, Hoge Raad so zreteľom na ďalšie posúdenie kasačného opravného prostriedku predkladá ešte ďalšie tri otázky:

4. Oprávňuje článok 31 ods. 3 a 4 CMR súd dožiadaného štátu rozhodujúceho o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia, aby preskúmal, či súd pôvodného štátu bol medzinárodne príslušný na rozhodnutie v právnom spore?

5. Má sa článok 71 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že v prípade kolízie úpravy litispendencie v CMR a v nariadení č. 44/2001 má úprava litispendencie v CMR prednosť pred úpravou litispendencie v nariadení č. 44/2001?

6. "Týka sa návrh na určenie v Holandsku a návrh na náhradu škody v Nemecku „toho istého dôvodu" v zmysle článku 31 ods. 2 CMR?

20. TNT, holandská, česká a nemecká vláda, ako aj Európska komisia predložili Súdnemu dvoru svoje pripomienky.

**IV — Právne posúdenie**

A — *Úvodné poznámky*

21. Pokiaľ počas prepravy dôjde k poškodeniu alebo strate tovaru, môžu obe strany podať žalobu: na jednej strane držiteľ dispozičného práva (teda odosielateľ alebo príjemca) môže podať žalobu na náhradu škody a na druhej strane dopravca môže podať žalobu o určenie, že nemusí zodpovedať za škodu, alebo prinajmenšom že musí zodpovedať za škodu len do výšky maximálnej sumy (ide o tzv. negatívnu určovaciu žalobu).

22. Súdy štátov, ktoré podpísali CMR a ktoré rozhodujú o takýchto žalobách, vykladajú úpravu o náhrade škody v CMR odlišným spôsobom. Výnimku z obmedzenia povinnosti zodpovedať za škodu, ktorú článok 29 CMR stanovuje na základe stupňa zodpovednosti pri vzniku škody, vykladajú niektoré súdy reštriktívne a ostatné súdy extenzívne.[7] Takáto situácia môže viesť strany k tomu, že budú súperiť, aby čo najrýchlejšie podali žalobu na každý súd uplatňujúci výklad, ktorý je pre danú stranu najvýhodnejší.[8] Nie je preto zriedkavé, že na súdoch v rôznych štátoch budú začaté súbežné konania.

23. Aj keď článok 31 ods. 2 CMR stanovuje, že v zásade nemožno podať novú žalobu, pokiaľ konanie už prebieha pred nejakým súdom „z toho istého dôvodu medzi tými istými stranami" (úprava litispendencie), môže sa stať, že budú podané súbežné žaloby,

7 — Pozri invencie v Jesser-Huß, H.: *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*. 2. vyd. München 2009, článok 29 CMR, body 8 až 13.

8 — Pozri návrhy, ktoré 5. septembra 2008 predniesol pred Hoge Raad (Holandsko) generálny advokát vo veci samej, s. 4, bod 9, ako aj tam uvedené odkazy.

pretože medzi súdmi štátov, ktoré podpísali dohovor, je sporné, ako treba túto úpravu vykladať. [9]

24. Súdy niektorých štátov, ktoré podpísali CMR, vrátane nemeckých súdov, vykladajú pojem „ten istý dôvod“ reštriktívne. Podľa nich sa vyššie uvedené vzájomné žaloby netýkajú „toho istého dôvodu“, lebo jedna má za cieľ výlučne získať (negatívne) určenie, zatiaľ čo cieľom druhej je poskytnúť plnenie. Cieľ právnej ochrany, ktorý sleduje žaloba o plnenie, však ide nad rámec cieľa určovacej žaloby, takže obe tieto žaloby nemajú totožné ciele. Litispendencia negatívnej určovacej žaloby teda nebráni tomu, aby bola podaná žaloba o plnenie. [10]

25. V súlade s týmto stanoviskom sa teda Landgericht München vyhlásil za príslušný rozhodnúť o žalobe na náhradu škody, ktorú podala AXA, hoci negatívna určovacia žaloba, ktorú podala spoločnosť TNT, sa ešte prejednávala v Holandsku.

26. Naopak, Hoge Raad sa podobne ako súdy ostatných zmluvných štátov [11] domnieva, že v súlade s článkom 31 ods. 2 CMR by negatívna určovacia žaloba mala mať prednosť pred žalobou o plnenie, ktorá bola podaná neskôr. Na podporu svojho presvedčenia tieto súdy odkazujú predovšetkým na judikatúru, ktorú Súdny dvor venoval litispendencii v súvislosti s článkom 21 Bruselského dohovoru. [12]

27. V každom prípade konanie vo veci samej, ktoré sa začalo v tejto veci, je už v pokročilom štádiu. Nejde priamo o to, či súd, ktorý vo veci rozhoduje, je príslušný rozhodovať o žalobe na náhradu škody, aj keď druhý účastník konania už podal negatívnu určovaciu žalobu na súdoch iného členského štátu, pretože Landgericht München už vydal vykonateľný rozsudok. Jediná otázka, na ktorú musia holandské súdy odpovedať, je otázka, či tento rozsudok možno uznať a vykonať v Holandsku. Jednou zo základných otázok v konaní pred Súdnym dvorom je to, či právomoc súdu pôvodu možno ešte preskúmať v tomto rámci.

9 — Pozri odkazy v Haubold, J.: CMR und europäisches Zivilverfahrensrecht – Klarstellungen zu internationaler Zuständigkeit und Rechtshängigkeit. In: *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts* ? *IPRax* 2006, 224, 227 a poznámky 24 – 25.

10 — BGH, rozsudky z 20. novembra 2003, I ZR 102/02 a I ZR 294/02, ktoré sú k dispozícii na www.bundesgerichtshof.de.

11 — Pozri napríklad rozsudky Oberster Gerichtshof autrichien (OGH) zo 17. februára 2006 (10 Ob 147/05 y) a Court of Appeal of England and Wales (Spojené kráľovstvo) z 23. januára 2001, Andrea Merzario Ltd Internationale Spedition Leitner Gesellschaft GmbH (EWCA civ. 61, body 80 až 98 a 103 až 109).

12 — Pozri rozsudky z 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik, 144/86, Zb. s. 4861, body 14 až 19, a zo 6. decembra 1994, Tatry, C-406/92, Zb. s. I-5439, body 37 až 45.

28. Článok 45 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 v spojení s článkom 35 ods. 3 tohto nariadenia zakazuje, aby uznávanie a výkon rozsudku súdu štátu pôvodu boli podmienené preskúmaním jeho právomoci. To znamená, že v súlade s nariadením č. 44/2001 súd, ktorý rozhoduje o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti, nemôže tento návrh odmietnuť len z dôvodu, že podľa jeho názoru súd, ktorý vydal rozsudok, o ktorého výkon sa žiada, sa neprávom vyhlásil za príslušný súd. Súdny dvor je požiadaný o to, aby spresnil, či článok 31 CMR vylučuje takéto preskúmanie aj v tomto štádiu konania.

29. V dôsledku toho je potrebné vedieť, ako sa má na účely výkonu rozsudku, ktorý vydal Landgericht München, vymedziť príslušný rozsah pôsobnosti CMR a nariadenia č. 44/2001. Súd rozhodujúci o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti by bol prípadne príslušný preskúmať právomoc súdu, ktorý vydal rozsudok, ktorý sa má vykonať, len vtedy, ak by mal CMR prednosť pred úpravou nariadenia o uznávaní a výkone rozsudkov.

B — *O prvej prejudiciálnej otázke*

30. Vnútroštátny súd položil svoju prvú otázku s cieľom získať výklad článku 71 nariadenia č. 44/2001, ktorý by mu spresnil vzťah existujúci medzi týmto nariadením a dohovormi členských štátov, ktoré upravujú súdnu právomoc, uznávanie a výkon rozsudkov v špecifických veciach (ďalej len „osobitné dohovory“). Chce v podstate vedieť, či článok 71 podmieňuje prednostné uplatnenie úpravy v osobitnom dohovore tým, že si táto úprava uplatňuje výlučnosť.

31. Pred zodpovedaním tejto otázky je potrebné uviesť niekoľko všeobecných poznámok k významu článku 71 nariadenia č. 44/2001.

32. Ako správne konštatoval generálny advokát Tesauro vo veci Tatry v súvislosti s predchádzajúcimi ustanoveniami uvedenými v článku 57 Bruselského dohovoru, išlo tu o osobitné koordinačné pravidlo medzi Bruselským dohovorom, ktorý bol nahradený nariadením č. 44/2001, na jednej strane, a vnútroštátnymi dohovormi, ktoré členské štáty uzavreli vo veci súdnej právomoci, uznávania a výkonu rozsudkov v špecifických právnych oblastiach, na strane druhej. [13]

33. Článok 71 nariadenia č. 44/2001 umožňuje uplatnenie týchto osobitných dohovorov členských štátov tak, že za určitých podmienok obmedzuje pôsobnosť nariadenia.

13 — Návrhy, ktoré boli prednesené 13. júla 1994 vo veci Tatry, už citovanej v poznámke pod čiarou 12, bod 8.

34. Ako Súdny dvor vysvetlil v rozsudku Tatry, účelom tejto výnimky je zabezpečiť dodržiavanie pravidiel o právomoci upravených v osobitných dohovoroch, keďže tieto pravidlá boli stanovené so zreteľom na osobitosti oblastí, ktorých sa týkajú. [14] Ako okrem iného vyplýva z odôvodnenia č. 25 nariadenia č. 44/2001, článok 71 tohto nariadenia musí členským štátom umožniť splniť si svoje medzinárodné záväzky.

35. Toto obmedzenie rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 však vytvára určitý tlak na záväznú povahu práva Únie a jeho prednosť pred vnútroštátnym právom, ako aj pred dohovormi, ktoré uzavreli členské štáty. Nariadenie sa musí naďalej uplatňovať, pokiaľ jeho uplatnenie nie je zlučiteľné s uplatnením osobitného dohovoru. Akékoľvek obmedzenie jeho rozsahu pôsobnosti sa vykladá doslovne a vyžaduje sa iba v rozsahu, v akom je nevyhnutné na dodržanie osobitného dohovoru.

36. Z toho vyplývajú dva dôsledky:

— Článok 71 nariadenia uprednostňuje pravidlá medzinárodného práva len vo veciach, ktoré upravuje osobitný dohovor. [15] Pokiaľ túto otázku dohovor vôbec neupravuje alebo ju upravuje iba neúplne, musia sa v prípade potreby uplatniť ustanovenia nariadenia dodatočne.

— Ustanovenia nariadenia zostávajú uplatniteľné aj vtedy, keď otázku upravuje dohovor, pokiaľ si samotný dohovor neuplatňuje výlučnosť, ale vo vzťahu k ostatným úpravám je uplatniteľný len subsidiárne alebo ako dobrovoľné riešenie. [16] Naopak, ustanovenia nariadenia sa môžu uplatňovať namiesto tých, ktoré sú obsiahnuté v osobitnom dohovore.

37. Tieto zásady sú rovnako vyjadrené v pravidlách stanovených v článku 71 ods. 2 nariadenia, ktoré sú v určitej miere vykonávacími

14 — Rozsudok Tatry (už citovaný v poznámke pod čiarou 12, bod 24), ktorý Súdny dvor vydal vo veci týkajúcej sa článku 57 Bruselského dohovoru. Tento záver platí aj pre článok 71 nariadenia č. 44/2001, ktorého znenie je vlastne totožné, pretože v súlade s odôvodnením č. 19 nariadenia sa musí zabezpečiť kontinuita výkladu medzi uvedeným dohovorom a nariadením (pozri tiež rozsudky z 23. apríla 2009, Draka NK Cables a i., C-167/08, Zb. s. I-3477, bod 20, a z 10. septembra 2009, German Graphics, C-292/08, Zb. s. I-8421, bod 27).

15 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Tatry, už citovaný v poznámke pod čiarou 12, bod 25.

16 — Ako napríklad článok 23 Haagskeho dohovoru z 2. októbra 1973 o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti k deťom (dohovor je k dispozícii na www.hcch.net.) stanovuje, že dohovor nebráni uplatneniu úpravy uznávania a výkonu, ktorá je uvedená v ďalších nástrojoch.

ustanoveniami alebo ustanoveniami o konkretizácii odseku 1 tohto článku. [17]

38. Ako vyplýva z článku 71 ods. 2 písm. b) prvého pododseku nariadenia č. 44/2001, ustanovenia, ktoré sú v ňom uvedené vo veci uznávania a výkonu, sa uplatňujú aj v prípade, ak súd, ktorý vydal dotknuté rozhodnutie, zakladal svoju právomoc na osobitnom dohovore. Aj keď dohovor o súdnej právomoci nahradzuje ustanovenia kapitoly II nariadenia č. 44/2001, neznamená to, že by úplne vytlačil nariadenie a že v dôsledku toho by od tohto okamihu bolo možné zveriť vnútroštátnemu právu úpravu otázok, ktoré nie sú upravené v tomto dohovore (osobitne otázky týkajúce sa uznávania a výkonu rozsudkov). Naopak, ustanovenia nariadenia vo veci uznávania a výkonu zostávajú uplatniteľné bez toho, aby bol dotknutý článok 71 ods. 2 písm. b) druhý pododsek.

39. Článok 71 ods. 2 písm. b) druhý podosek má v prejednávanej veci zásadnú dôležitosť. Podľa prvej vety tohto pododseku, ak dohovor v špecifickej veci, ktorého zmluvnými stranami je členský štát pôvodu, ako aj dožiadaný členský štát, upravuje podmienky uznávania a výkonu rozsudkov, uplatnia sa tieto podmienky. Z tejto formulácie *a contrario* vyplýva, že je možné sa odvolávať na nariadenie v prípade, ak takýto dohovor neupravuje túto otázku alebo ju upravuje iba neúplne.

40. V tomto ustanovení nie je úplne jasne uvedené, či si právna úprava v dohodách musí uplatňovať výlučnosť. Keďže však akékoľvek obmedzenie rozsahu pôsobnosti nariadenia sa musí vykladať reštriktívne, bolo by v rozpore s jeho cieľmi, keby jeho ustanovenia mohli zostať neuplatnené aj v prípade, ak to osobitný dohovor záväzne nevyžaduje, aby si zabezpečil výlučnosť svojich vlastných ustanovení. [18]

41. Zásada *favor executionis*, na ktorej je založené nariadenie, takisto svedčí v prospech takéhoto doslovného výkladu článku 71 nariadenia č. 44/2001 vo veci uznávania a výkonu. [19] Ako Súdny dvor zdôraznil vo svojom rozsudku Tatry, Bruselský dohovor mal za cieľ „posilniť a… uľahčiť uznávanie rozsudkov s cieľom zabezpečiť ich výkon“ [20].

17 — Pozri bod 8 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Tesauro vo veci Tatry, už citovanej v poznámke pod čiarou 12.

18 — V tejto súvislosti pozri napríklad Rýnsky akt, ktorý je uvedený v správe P. Schlossera k Dohovoru o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 71, 79, bod 243).

19 — Pozri odôvodnenia č. 16 a 17 nariadenia.

20 — Rozsudok Tatry, už citovaný v poznámke pod čiarou 12, bod 25.

42. Pokiaľ uplatniteľný dohovor nepodriaďuje výkon cudzieho rozsudku podmienkam, ktoré sám stanovuje, ale umožňuje dobrovoľné uplatňovanie ďalších ustanovení, možnosť uplatňovať ustanovenia, ktoré podporujú výkon, zodpovedá zásade *favor executionis*.

C — *O druhej prejudiciálnej otázke*

43. Je pravda, že v porovnaní s medzinárodnými dohovormi úprava nariadenia č. 44/2001 neraz uľahčuje výkon, čo sa vysvetľuje tým, že z dôvodu vzájomnej dôvery, na ktorej je založená úzka spolupráca súdov členských štátov, nariadenie často ukladá pri uznávaní a výkone menej prísne podmienky, čo nerobia medzinárodné dohovory, ako to ukazuje napríklad skutočnosť, že článok 35 ods. 3 nariadenia neumožňuje skúmať právomoc súdov pôvodného štátu.

44. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na prvú otázku odpovedať takto:

Článok 71 ods. 2 písm. b) druhý pododsek nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že ustanovenia nariadenia týkajúce sa úpravy uznávania a výkonu rozsudkov vydaných súdom členského štátu ustupujú v prospech zodpovedajúcej úpravy v osobitnom dohovore uzatvorenom medzi štátom pôvodu a dožiadaným štátom len v prípade, ak úprava v dohovore je úplná a výlučná v tom zmysle, že bráni uplatneniu nariadenia.

45. Svojou druhou otázkou sa Hoge Raad pýta, či má Súdny dvor právomoc vykladať CMR. Podrobnejšia analýza tejto otázky ukazuje, že táto otázka obsahuje dva aspekty.

46. Na jednej strane ide o určenie, či pri uplatnení článku 71 ods. 2 písm. b) druhého pododseku nariadenia môže Súdny dvor skúmať CMR s cieľom objasniť rozsah pôsobnosti nariadenia.

47. Na druhej strane Hoge Raad okrem iného požaduje objasnenie toho, či môže Súdny dvor všeobecne vykladať osobitnú dohodu členských štátov s cieľom zabezpečiť jednotný výklad úpravy litispendencie v uvedenej dohode a v nariadení č. 44/2001.

48. Tento druhý aspekt druhej prejudiciálnej otázky by však mal hypotetickú povahu, ak by sa na základe skúmania malo preukázať, že CMR neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré má prednosť pred úpravou uznávania

a výkonu v nariadení. V takom prípade by totiž článok 35 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 zakazoval holandským súdom skúmať právomoc súdu pôvodu. Už teda neexistuje nijaký dôvod podrobnejšie analyzovať otázku, či tento súd podal správny výklad úpravy litispendencie v článku 31 CMR.

49. Keďže iba samotný výklad môže preukázať, či CMR obsahuje ustanovenia, ktoré majú prednosť pred úpravou uznávania a výkonu v nariadení, Súdny dvor je povinný rozhodnúť o tom, či má sám právomoc podať tento výklad, alebo či na to majú právomoc vnútroštátne súdy. Vo svojom rozhodnutí Súdny dvor teda uvedie, či môže sám vykladať CMR, alebo či má právomoc vykladať iba nariadenie v jeho vzťahoch s CMR.

1. Dohovory, ktorých zmluvnou stranou je Únia

50. V súlade s článkom 267 ZFEÚ (predtým článok 234 ES) má Súdny dvor právomoc vykladať zmluvy, akty inštitúcií a ďalších orgánov Únie. V súlade s ustálenou judikatúrou sú medzinárodné dohovory, ku ktorým pristúpila samotná Únia postupom uvedeným v článku 218 ZFEÚ (predtým článok 300 ES), tiež súčasťou aktov inštitúcií. Tieto dohovory sú neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Únie, v rámci ktorého má Súdny dvor právomoc vykladať právo prostredníctvom prejudiciálnych otázok. [21]

51. Únia však nie je zmluvnou stranou CMR, ktorý podpísali len členské štáty, takže právomoc Súdneho dvora vykladať tento dohovor sa nemôže priamo zakladať na účasti Únie.

2. Analógia so zmiešanými dohodami?

52. Hoci je pravda, že CMR nie je ani tzv. zmiešanou dohodou, ktorú uzavreli členské štáty, ako aj Únia z dôvodu rozdelenia ich právomoci v oblasti, ktorú upravuje tento dohovor, vnútroštátny súd sa pýta, či neexistuje analógia s právomocami podávať výklad v oblasti zmiešaných dohôd. Odvoláva sa pri

21 — Pozri rozsudky z 30. apríla 1974, Haegeman, 181/73, Zb. s. 449, body 2 až 6; z 30. septembra 1987, Demirel, 12/86, Zb. s. 3719, bod 7; z 10. januára 2006, IATA a ELFAA, C-344/04, Zb. s. I-403, bod 36; z 3. júna 2008, Intertanko, C-308/06, Zb. s. I-4057, bod 53, a z 22. októbra 2009, Bogiatzi, C-301/08, Zb. s. I-10185, bod 23 a nasl.

tom na rozsudok Hermès [22], ktorý sa zaoberal výkladom dohody o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (dohoda TRIPS).

53. Zmiešané dohody majú rovnako povahu dohôd Únie, ktoré má Súdny dvor právomoc vykladať aspoň v rámci, ktorý patrí do právomoci Únie. [23] Nie je však vždy možné, aby sa ihneď jasne vymedzili príslušné oblasti právomoci. Súdny dvor tak v judikatúre týkajúcej sa článku 50 dohody TRIPS rozhodol, že môže vykladať toto ustanovenie týkajúce sa podmienok prijímania predbežných opatrení, ktoré majú chrániť práva duševného vlastníctva, aj vtedy, ak sa toto ustanovenie musí v konkrétnom prípade uplatniť na účely ochrany národnej ochrannej známky, a nie na účely ochrany ochrannej známky Spoločenstva. [24] Svoje rozhodnutie vysvetlil tým, že pripomenul, že bez ohľadu na povahu dotknutej ochrannej známky sa na prebratie článku 50 dohody TRIPS uplatňujú rovnaké vnútroštátne ustanovenia, takže je žiaduce, aby sa vykladali jednotne. [25]

54. Vnútroštátny súd sa pýta, či z tejto judikatúry vyplýva, že Súdny dvor má právomoc vykladať úpravu litispendencie v CMR, aj keď tento dohovor nie je dohovorom Únie, keďže by mohlo byť rovnako nevyhnutné vykladať jednotne článok 31 CMR a článok 27 nariadenia č. 44/2001.

55. Súdny dvor vo svojom rozsudku Hermès zdôraznil, že pokiaľ sa ustanovenie môže uplatňovať tak na situácie, na ktoré sa vzťahuje vnútroštátne právo, ako aj na situácie, na ktoré sa vzťahuje právo Spoločenstva, existuje určitý záujem Spoločenstva na tom, aby sa toto ustanovenie vykladalo jednotne bez ohľadu na podmienky, za akých sa má uplatniť, a tak sa do budúcnosti predišlo rozdielom vo výklade. [26]

56. Bolo by nesprávne, keby sa z toho vyvodilo, že právo Únie vyžaduje, aby sa jednotne vykladala aj úprava litispendencie v CMR a úprava v nariadení č. 44/2001. Dohoda TRIPS je totiž dohodou, ktorej Únia je zmluvnou stranou a ktorej ustanovenia boli prebraté do práva Únie, takže ju treba vykladať v kontexte tohto prebratia.

22 — Rozsudok zo 16. júna 1998, Hermès, C-53/96, Zb. s. I-3603.

23 — Pozri rozsudky Haegeman, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, body 2 až 6; Demirel, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 7; Hermès, už citovaný v poznámke pod čiarou 22, bod 29; zo 14. decembra 2000, Dior a i., C-300/98 a C-392/98, Zb. s. I-11307, bod 33, a z 30. mája 2006, Komisia/Írsko, C-459/03, Zb. s. I-4635, bod 84.

24 — Rozsudky Hermès, už citovaný v poznámke pod čiarou 22, bod 32, a Dior a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 47 a nasl.

25 — Rozsudky Hermès, už citovaný v poznámke pod čiarou 22, bod 32, a Dior a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 23, bod 47 a nasl.

26 — Rozsudok Hermès, už citovaný v poznámke pod čiarou 22, bod 32.

57. CMR a nariadenie č. 44/2001 sú naopak samostatné právne nástroje, ktoré v súlade s článkom 71 nariadenia zaujímajú samostatnú pozíciu: nariadením nie sú dotknuté ustanovenia CMR upravujúce právomoc súdov. Na rozdiel od toho, čo sa odohráva v rámci dohody TRIPS, ako aj v oblasti práva hospodárskej súťaže [27], vo vzťahu medzi nariadením č. 44/2001 a CMR, ktorý je v prejednávanej veci relevantný, neexistuje vzájomné prelínanie ustanovení uplatňujúcich sa na situácie, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, a ustanovení upravujúcich situácie, na ktoré sa právo Únie nevzťahuje. Únia teda nemá záujem, aby sa relevantné ustanovenia vykladali jednotne, čiže taký záujem, ktorý by mohol odôvodniť, aby bola právomoc Súdneho dvora podávať výklad rozšírená na ustanovenia CMR.

3. Výklad dohovorov, ktorých Únia nie je zmluvnou stranou

58. Dohody, ktoré podpísali len členské štáty, netvoria bežnú súčasť právneho poriadku Únie, a teda nie sú pre Úniu záväzné. [28] V dôsledku toho Súdnemu dvoru v zásade ani neprislúcha, aby ich vykladal. [29] Existujú však určité kategórie, pri ktorých Súdny dvor vyhlásil, že má právomoc vykladať dohovory, ku ktorým Únia (a v čase skutkových okolností ani Spoločenstvo) nepristúpila.

a) Právomoc podávať výklad založená na funkčnej kontinuite

59. Súdny dvor v minulosti vyhlásil, že vo výnimočných prípadoch má právomoc vykladať v tom čase platnú dohodu GATT („GATT z roku 1947“), a to ešte predtým, ako bývalé Spoločenstvo pristúpilo k WTO. Vysvetlil, že bez toho, aby Spoločenstvo podpísalo túto dohodu, prešli naň záväzky, ktoré na základe dohody mali členské štáty. Zodpovedajúce právomoci boli prenesené na Spoločenstvo článkami 111 a 113 Zmluvy EHS. Spoločenstvo potom osobitne uzavrelo dohodu o clách a obchode v rámci GATT „v mene Spoločenstva“ na základe vtedy platného článku 114 Zmluvy ES [30].

27 — Pozri v tejto súvislosti rozsudky zo 14. decembra 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, Zb. s. I-11987, bod 20, a z 11. decembra 2007, Ente Tabacchi Italiani, C-280/06, Zb. s. I-10893, bod 26.

28 — Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. júla 1994, Peralta, C-379/92, Zb. s. I-3453, bod 16, a z 24. júna 2008, Commune de Mesquer, C-188/07, Zb. s. I-4501, bod 85, ako aj bod 84 návrhov, ktoré som 13. marca 2008 predniesla v tejto veci.

29 — Pozri rozsudky z 27. novembra 1973, Vandeweghe, 130/73, Zb. s. 1329, bod 2; z 2. augusta 1993, Levy, C-158/91, Zb. s. I-4287, bod 21; Peralta, už citovaný v poznámke pod čiarou 27, bod 16, a Bogiatzi, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 24.

30 — Rozsudok z 12. decembra 1972, International Fruit Company, 21-24/72, Zb. s. 1219, body 15 až 18. Pozri v tejto súvislosti tiež rozsudky Peralta, už citovaný v poznámke pod čiarou 27, bod 16; Intertanko a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 48; Commune de Mesquer, už citovaný v poznámke pod čiarou 27, bod 85, a Bogiatzi, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 25.

60. Článok 81 ods. 2 písm. a) ZFEÚ (predtým článok 65 ES) priznáva Únii právomoc prijímať v oblasti medzinárodného práva súkromného a procesného opatrenia na zabezpečenie uznávania a výkonu rozsudkov v občianskych a obchodných veciach vrátane rozhodnutí v mimosúdne riešených veciach. Súdny dvor vo svojom stanovisku 1/03 okrem iného konštatoval, že Únia má stále aj výlučnú právomoc uzatvárať medzinárodné dohovory v tejto oblasti. [31]

61. V každom prípade CMR upravuje otázky týkajúce sa konania o občianskoprávnych veciach len okrajovo. Jeho predmetom je v podstate úprava zmluvy o preprave zásielok cestným vozidlom. Aj keď nie je vylúčené, že Únia má v tejto oblasti paralelnú právomoc, ktorá by bola založená napríklad na ustanoveniach o preprave (článok 90 a nasl. ZFEÚ) alebo o aproximácii právnych predpisov (článok 114 ZFEÚ), nič nenaznačuje, že by takéto právomoci vo veľkej miere už bola využila. Už len z tohto dôvodu je vylúčené, aby na Úniu prešli právomoci členských štátov na základe funkčnej kontinuity v rámci CMR. [32]

62. Ako som už okrem toho podrobne vysvetlila v návrhoch, ktoré som predniesla vo veci Intertanko [33], je legitímne si bez ohľadu na rozsah právomocí Únie položiť otázku, či existencia takýchto právomocí sama osebe postačuje na to, aby bolo možné dospieť k záveru, že Únia je viazaná medzinárodnoprávnymi záväzkami členských štátov a že Súdny dvor má zodpovedajúcu právomoc podávať výklad. V tejto súvislosti je GATT osobitným prípadom, keďže prenesenie právomocí týkajúcich sa obchodnej politiky je výslovne upravené v bývalej Zmluve EHS. Navyše systém svetového obchodu, ktorého cieľom bol ďalší rozvoj, vytvoril osobitnú potrebu funkčnej kontinuity.

63. CMR je naopak dohovorom, ktorý uzavreli výlučne členské štáty a v ktorom sú stanovené pravidlá upravujúce občianskoprávne vzťahy. CMR sa nevyznačuje cieľom rozvoja, ktorý je porovnateľný s cieľom, ktorým sa inšpiruje GATT.

64. Pokiaľ ide o súdnu právomoc, uznávanie a výkon rozsudkov, zo samotnej právnej úpravy článku 71 nariadenia č. 44/2001 možno vyvodiť hlavný argument brániaci tomu, aby sa pripustilo, že členské štáty nahradí Únia ako zmluvná strana dohovorov v osobitných právnych oblastiach. Toto ustanovenie práve spresňuje, že dohovory členských štátov nie sú dotknuté zásahom zákonodarcu Únie.

31 — Stanovisko 1/03 zo 7. februára 2006, Zb. s. I-1145.

32 — Pozri v tomto zmysle rozsudky Intertanko a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 49, a Bogiatzi, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 33.

33 — Návrhy z 20. novembra 2007, Intertanko a i., už citované v poznámke pod čiarou 21, bod 40 a nasl.

b) Právomoc vykladať medzinárodné zvykové právo, ktoré je zakotvené v medzinárodnom zmluvnom práve

65. Súdny dvor okrem iného vykladá ustanovenia medzinárodných dohovorov, ktorých Únia nie je zmluvnou stranou, pokiaľ sa ako obyčajové pravidlá medzinárodného práva verejného uplatňujú aj na Úniu, a teda sa môžu používať ako kritérium platnosti aktov inštitúcií Únie. [34] CMR však takúto povahu nemá.

c) Právomoc podávať výklad, ktorá je založená na osobitnom prenose právomocí

66. Súdny dvor má okrem iného právomoc vykladať medzinárodné dohovory, ktorých predmet je podobný predmetu Zmlúv, pokiaľ mu zmluvné strany týchto dohovorov takúto právomoc výslovne priznali. Protokoly pripojené k Bruselskému dohovoru a k Európskemu dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky sú toho jasným príkladom. [35]

67. CMR však neobsahuje takýto výslovný prenos právomocí na Súdny dvor. Vo svojom článku 47 naopak stanovuje, že každý spor o výklad tohto dohovoru sa má predložiť na rozhodnutie Medzinárodnému súdnemu dvoru. Je pravda, že táto právomoc sa týka len sporov medzi štátmi, ktoré tento dohovor podpísali, navyše teda nezakazuje vnútroštátnym súdom vykladať v konkrétnom prípade CMR a rovnako to nezakazuje ani Súdnemu dvoru Európskej únie, ak bol o takýto výklad požiadaný.

d) Právomoc podávať výklad, ktorá je založená na odkaze

68. V súlade s judikatúrou môže Súdny dvor vykladať jednotlivé ustanovenia medzinárodných dohovorov, pokiaľ pravidlá Únie

34 — Rozsudky z 24. novembra 1992, Poulsen und Diva Navigation, C-286/90, Zb. s. I-6019, bod 9 a nasl.; zo 16. júna 1998, Racke, C-162/96, Zb. s. I-3655, bod 45, a Intertanko, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 51.

35 — Pozri Protokol o výklade dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach Súdnym dvorom, podpísaný v Luxemburgu 3. júna 1971 (Ú. v. ES L 204, 1975, s. 28), a Prvý protokol o výklade Dohovoru o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky Súdnym dvorom Európskych spoločenstiev, otvoreného na podpis 19. júna 1980 (Ú. v. ES L 48, 1989, s. 1).

odkazujú na tieto ustanovenia [36] alebo pokiaľ právo Únie bolo prijaté na účely prebratia ustanovení medzinárodných dohovorov do práva Únie. [37]

69. Článok 71 nariadenia č. 44/2001 však nemožno považovať za takéto odkazujúce ustanovenia. Aj keď článok 71 odkazuje na osobitné dohovory členských štátov, jeho ustanovenia nie sú začlenené do práva Únie. Článok 71 len obmedzuje rozsah pôsobnosti nariadenia s cieľom umožniť, aby sa tieto dohovory mohli naďalej uplatňovať ako akty členských štátov.

70. Naopak, vnútroštátny súd zrejme zastáva názor, že dohovory uvedené v článku 71 by mali byť začlenené do nariadenia, a odvoláva sa pri tom na časť Schlosserovej správy [38], podľa ktorej ustanovenia týkajúce sa právomoci podľa osobitných dohovorov sa musia v zásade považovať za úpravu právomoci v Bruselskom dohovore.

71. Jediným cieľom tejto časti je však spresniť, či právomoci, ktoré zaviedli osobitné dohovory, zodpovedajú právomociam podľa Bruselského dohovoru. Žiadna právomoc, ktorá je založená na osobitnom dohovore, nemôže brániť uznávaniu a výkonu rozsudku vydaného v inom členskom štáte, aj keď dožiadaný členský štát nie je zmluvnou stranou osobitného dohovoru. [39]

72. Z už citovanej časti Schlosserovej správy teda nevyplýva, že všetky ustanovenia v osobitných dohovoroch sú automaticky začlenené do nariadenia č. 44/2001 a tak by sa stali ustanoveniami práva Únie. Takéto riešenie by bolo jasne nezlučiteľné so znením článku 71, podľa ktorého toto nariadenie nemá vplyv na osobitné dohovory.

36 — Pozri napríklad odkazy v nariadení Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochrannej známke spoločenstva (Ú. v. ES L 11, 1994, s. 1); Mim. vyd. 17/001, s. 146 na Parížsky dohovor na ochranu priemyslového vlastníctva. To je dôvod, pre ktorý Súdny dvor vykladal jeho ustanovenia vo svojom rozsudku z 11. marca 2003, Ansul (C-40/01, Zb. s. I-2439, bod 32 a nasl.). Rovnako napríklad článok 11 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243), odkazuje na konanie v súvislosti s vrátením dieťaťa, ktoré je zakotvené v dohovore z 25. októbra 1980 o občianskoprávnych aspektoch medzinárodných únosov detí.

37 — Rozsudky z 22. júna 1989, Fediol/Komisia, 70/87, Zb. s. 1781, bod 19, a zo 7. mája 1991, Nakajima/Rada, C-69/89, Zb. s. I-2069, bod 31.

38 — Už citovaná v poznámke pod čiarou 18, bod 240.

39 — Pozri naopak výhradu v článku 57 ods. 4 dohovoru o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, ktorý bol podpísaný v Lugane 16. septembra 1988 (Ú. v. ES L 319, s. 9), v súvislosti s uznávaním a výkonom rozsudku vydaného na základe kritéria právomoci uplatniteľného výlučne v štáte pôvodu.

e) Predbežný záver

73. Ako predbežný záver možno uviesť, že CMR nie je dohovorom medzinárodného práva verejného, ktorý by sa stal neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Európskej únie v najširšom zmysle. To je dôvod, pre ktorý nemá Súdny dvor právomoc priamo vykladať tento dohovor členských štátov.

4. Výklad článku 71 nariadenia č. 44/2001 na účely uplatnenia úpravy CMR

74. Účastníci konania, ktorí predložili pripomienky, sa však úplne zhodujú na tom, že je potrebné pripustiť, že na vymedzenie príslušného rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 a osobitných dohovorov členských štátov musí mať Súdny dvor právomoc skúmať právny obsah takýchto dohovorov.

75. Súdny dvor tak vo svojom rozsudku Tatry [40] skúmal v súvislosti s článkom 57 Bruselského dohovoru, ktorý predchádzal článku 71 nariadenia č. 44/2001, či medzinárodný dohovor o zaisťovaní námorných lodí ustúpil pred uplatnením úpravy litispendencie podľa článku 21 uvedeného dohovoru. Nespresnil však základ, z ktorého vyvodil svoju právomoc vykladať tento medzinárodný dohovor, ktorý uzavreli členské štáty.

76. Pokiaľ ide o vec samu, zastávam názor, že Súdny dvor konal tak, ako bolo nevyhnutné, a stotožňujem sa s názormi účastníkov konania, ktorí podali pripomienky a podľa ktorých musí byť v rámci uplatnenia článku 71 nariadenia č. 44/2001 Súdny dvor oprávnený oboznámiť sa s obsahom dohovoru, ktorý členské štáty podpísali v osobitnej právnej oblasti. V opačnom prípade by totiž nebol schopný stanoviť rozsah pôsobnosti nariadenia a tak zabezpečiť jednotné uplatnenie práva Únie.

77. Nejde však o pôvodný výklad medzinárodného dohovoru, ktorý uzatvorili členské štáty, ale o výklad článku 71 nariadenia č. 44/2001, aby sa vnútroštátnemu súdu umožnilo uplatniť ustanovenia uvedené v tomto dohovore. Právny obsah dohovoru teda predstavuje skutkový a právny kontext výkladu práva Únie.

78. Situácia, v ktorej sa tu nachádza Súdny dvor, je porovnateľná so situáciou, pred ktorú bol postavený v prejudiciálnom konaní týkajúcom sa „zlučiteľnosti“

40 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 12, bod 27.

ustanovenia vnútroštátneho práva s právom Únie. V takomto konaní nemá Súdny dvor právomoc zisťovať obsah vnútroštátneho ustanovenia spôsobom, ktorý by zaväzoval dotknutý členský štát, ani sa zaoberať týmto ustanovením v konečnom rozsudku na základe kritérií práva Únie. V tejto situácii musí Súdny dvor vykladať právo Spoločenstva na účely uplatnenia ustanovenia, ktoré je analogické s predmetným vnútroštátnym ustanovením.

79. To, čo sa na prvý pohľad môže zdať ako čistý formalizmus, je však založené na konkrétnom právnom dôvode, keďže Súdny dvor len presadzuje základnú právomoc vnútroštátnych súdov pri výklade ich príslušného vnútroštátneho práva vrátane medzinárodných dohovorov, ktoré uzavreli členské štáty. Výlučná právomoc preskúmavať vnútroštátne právo s konečnou platnosťou vo svetle výkladu, ktorý podal Súdny dvor, a odmietnuť jeho uplatnenie, ak je nezlučiteľné s právom Únie, prislúcha vnútroštátnemu súdu.

80. Z toho vyplýva, pokiaľ ide o otázku výkladu CMR, že Súdny dvor sa skutočne môže oboznámiť s jeho obsahom pri výklade článku 71 nariadenia č. 44/2001, ale že výklad dotknutých ustanovení CMR, o ktorý sa bude opierať, nemôže zaväzovať vnútroštátne súdy. Vnútroštátne súdy sú však povinné riadiť sa výkladom článku 71 nariadenia, ktorý Súdny dvor podal na základe svojho vlastného výkladu úpravy CMR.

81. Koncepcia rozdelenia úloh medzi vnútroštátnym súdom a Súdnym dvorom v rámci uplatnenia článku 71 nariadenia č. 44/2001, ktorú tu navrhujem, zodpovedá koncepcii, ktorú podal Súdny dvor vo svojej judikatúre týkajúcej sa článku 351 ZFEÚ (predtým článok 307 ES).

82. Toto ustanovenie tiež stanovuje pravidlá, ktoré sa majú uplatniť, keď sa pravidlá práva Únie dostanú do kolízie s pravidlami vyplývajúcimi z dohovorov, ktoré uzavreli členské štáty. Súdny dvor vo svojom rozsudku Levy [41] vysvetlil, že v rámci prejudiciálneho konania neprislúcha Súdnemu dvoru, ale vnútroštátnemu súdu, ktorý rozhoduje v danej veci, aby zistil povinnosti, ktoré predošlý medzinárodný dohovor ukladá dotknutému členskému štátu, a aby ich medze spresnil spôsobom, ktorý umožňuje určiť, v akom rozsahu tieto povinnosti bránia uplatneniu dotknutého právneho aktu bývalého Spoločenstva.

41 — Rozsudok Levy, už citovaný v poznámke pod čiarou 28, bod 21. V rozsudku, ktorý Súdny dvor vydal 18. novembra 2003 vo veci Budějovický Budvar (C-216/01, Zb. s. I-13617), sa síce podrobne venuje platnosti bilaterálnych dohovorov (bod 148 a nasl.), ale prenecháva vnútroštátnemu súdu, aby v tejto súvislosti vyvodil konečné závery (bod 163).

83. V judikatúre týkajúcej sa článku 351 ZFEÚ Súdny dvor okrem iného stanovil povinnosť podávať výklad, pokiaľ to je možné, starších dohovorov členských štátov v súlade s právom Únie. [42] Z tohto dôvodu je potrebné si položiť otázku, či sa obdobná povinnosť konformného výkladu uplatňuje v prípade kolízie dohovorov členských štátov s nariadením č. 44/2001, teda povinnosť, ktorá je porovnateľná s povinnosťou stanovenou v článku 71 nariadenia. Takéto skúmanie by sa mohlo považovať za relevantné na určenie, či sa úprava litispendencie v článku 31 musí vykladať v súlade s článkom 27 nariadenia č. 44/2001.

84. Keďže článok 351 ZFEÚ a článok 71 nariadenia č. 44/2001 riešia kolízie právnych predpisov odlišne, len ťažko si možno predstaviť, že by sa pripustilo, že v rámci článku 71 nariadenia existuje povinnosť konformného výkladu.

85. Predovšetkým treba spresniť, že v súlade s ustálenou judikatúrou sa článok 351 ZFEÚ neuplatňuje na vzťahy medzi členskými štátmi. [43] Toto ustanovenie teda nemá nijaký bezprostredný význam pre prejednávanú vec, v ktorej sa odvoláva na úpravu CMR v konaní týkajúcom sa dvoch členských štátov.

86. Bez ohľadu na to by sa z vecných dôvodov nemohol uplatniť ani článok 351 ZFEÚ. Toto ustanovenie spočíva na predpoklade, že členské štáty musia umožniť uplatnenie ZEÚ a ZFEÚ tým, že pokiaľ je to právne možné, zrušia záväzky podľa medzinárodného zmluvného práva, ktoré by boli s nimi nezlučiteľné, prostredníctvom prispôsobenia sporného dohovoru požiadavkám Zmluvy, alebo ak je to potrebné, dokonca prostredníctvom zrušenia tohto dohovoru. [44] Táto povinnosť zahŕňa aj povinnosť konformného výkladu.

87. Vymedzenie rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 v jeho článku 71 však *a priori* nevylučuje takú kolíziu medzi záväzkom členských štátov na základe medzinárodného zmluvného práva (v prejednávanej veci na základe CMR) a ustanovením práva Únie (v prejednávanej veci na základe nariadenia č. 44/2001), akou je východiskový predpoklad v článku 351 ZFEÚ. Keď zákonodarca prijal článok 71, zámerne zachoval vo vzťahoch medzi členskými štátmi aj súbežnú existenciu nariadenia a osobitných úprav, ktoré sú uvedené v dohovoroch členských štátov, s cieľom

42 — Rozsudok Budějovický Budvar, už citovaný v poznámke pod čiarou 40, bod 169.

43 — Rozsudok zo 4. júla 2000, Komisia/Portugalsko, C-84/98, Zb. s. I-5215, bod 58.

44 — Pozri napríklad články 59 a 60 nariadenia č. 2201/2003 (už citovaného v poznámke pod čiarou 35), ktoré vo vzťahoch medzi členskými štátmi priznávajú tomuto nariadeniu prednosť pred medzinárodnými právnymi nástrojmi.

uprednostniť osobitnú úpravu.[45] V dôsledku toho nie je nevyhnutné prispôsobiť dohovory alebo ich konformne vykladať, aby sa čo najviac zabránilo akémukoľvek odchýleniu od práva Únie.

5. Odpoveď na druhú prejudiciálnu otázku

88. Z predchádzajúceho vyplýva, že na druhú prejudiciálnu otázku treba odpovedať tak, že Súdny dvor nemá právomoc vykladať CMR. Naopak, prislúcha mu vykladať článok 71 nariadenia č. 44/2001, aby sa vnútroštátnemu súdu umožnilo uplatňovať ustanovenia CMR, ktoré sa dotýkajú rozsahu pôsobnosti nariadenia, a rovnako mu v tomto kontexte prislúcha oboznámiť sa s obsahom ustanovení tohto dohovoru.

D — *O tretej a štvrtej prejudiciálnej otázke*

89. Svojou treťou otázkou sa Hoge Raad pýta, či úprava uznávania a výkonu v článku 31 ods. 3 a 4 CMR nie je výlučná, a teda či zároveň umožňuje uplatnenie zodpovedajúcej úpravy uvedenej v nariadení č. 44/2001. Je potrebné sa ňou zaoberať spolu so štvrtou otázkou, ktorá sa konkrétne týka toho, či súd dožiadaného štátu môže skúmať právomoc súdu pôvodného štátu, keďže táto právomoc je prípadnou podmienkou na výkon podľa CMR.

90. Vzhľadom na odpoveď, ktorá bola poskytnutá na druhú prejudiciálnu otázku, treba však tretiu a štvrtú otázku preformulovať. Bude teda potrebné preskúmať, či také ustanovenia, ako je článok 31 ods. 3 a 4 CMR, sa nemôžu považovať za výlučnú úpravu stanovujúcu podmienky uznávania a výkonu v zmysle článku 71 ods. 2 písm. b) druhého pododseku prvej vety nariadenia, takže zodpovedajúce ustanovenia nariadenia sa naďalej uplatňujú a vylučujú najmä akékoľvek preskúmanie právomoci súdu pôvodu v rámci konania na vyhlásenie vykonateľnosti.

91. V súlade s článkom 31 ods. 3 CMR vykonateľný rozsudok vynesený v zmluvnom štáte tohto dohovoru je vykonateľný vo všetkých ostatných zmluvných štátoch, len čo boli v príslušnom štáte splnené predpísané

45 — Pozri rozsudky z 22. septembra 1988, Deserbais, 286/86, Zb. s. 4907, bod 18, a Bogiatzi, už citovaný v poznámke pod čiarou 21, bod 19.

formality. Článok 31 ods. 4 CMR okrem iného spresňuje konečné rozhodnutia, na ktoré sa uplatňuje odsek 3.

92. Článok 31 ods. 3 druhá veta CMR okrem toho uvádza v tomto zmysle negatívnu podmienku, že vyššie uvedené formality nemôžu byť základom obnovy konania („sachliche Nachprüfung"; „shall not permit the merits of the case to be re-opened").

93. Nezdá sa teda, že by tieto ustanovenia CMR obsahovali nejakú taxatívnu úpravu definujúcu podmienky týkajúce sa vyhlásenia vykonateľnosti, avšak v tejto súvislosti odkazujú na platnú vnútroštátnu úpravu. Jediné obmedzenie, ktoré je uložené dožiadanému štátu, je zákaz preskúmať meritum veci. Keďže CMR neobsahuje ďalšie požiadavky v danej oblasti, treba zastávať názor, že odkaz na „formality", ktoré sa majú splniť v dožiadanom štáte, sa týka všetkých ustanovení uplatňujúcich sa vo veci uznávania a výkonu cudzích súdnych rozhodnutí. Ide osobitne o konanie, v ktorom sa rozhoduje o vyhlásení vykonateľnosti, vrátane preskúmania hmotnoprávnych podmienok výkonu, ktorému podlieha toto vydanie, ako napríklad zlučiteľnosť rozhodnutia, o ktorého výkon sa žiada, s právnym poriadkom.

94. Táto koncepcia je založená na historickom kontexte dohovoru. V okamihu jeho podpísania v roku 1956 niektoré zmluvné štáty stále bežne vykonávali meritórne skúmanie cudzích rozhodnutí pri ich uznávaní a výkone. V tomto kontexte sa musí odkaz na „formality" chápať ako odkaz na čisto „formálne" skúmanie („skúmanie formálnej správnosti"), zahŕňajúce vzdanie sa akéhokoľvek meritórneho skúmania, ktoré okrem iného výslovne zakazuje článok 31 ods. 3 druhá veta CMR[46]. „Formality" v tomto zmysle teda označujú všetky podmienky, ktorým podľa vnútroštátneho práva podlieha výkon, s výnimkou akéhokoľvek skúmania vecnej správnosti rozhodnutia.

95. Treba teda vychádzať zo zásady, že také úpravy, ako sú ustanovenia CMR, ktoré som práve opísala, neupravujú výlučným spôsobom podmienky týkajúce sa vyhlásenia vykonateľnosti. V súlade s článkom 71 ods. 2 písm. b) druhým odsekom prvou vetou nariadenia č. 44/2001 takéto ustanovenia nebránia uplatneniu článkov 38 až 52 nariadenia vo vzťahoch medzi členskými štátmi.

96. V každom prípade ustanovenia článku 31 CMR, ktoré definujú podmienky týkajúce sa vyhlásenia vykonateľnosti, nie sú osobitne určené pre situácie cestnej

46 — Loewe, R.: Erläuterungen zum Übereinkommen vom 19. Mai 1956 über den Beförderungsvertrag im internationalen Straßengüterverkehr (CMR). In: *European Transport Law*. 1976, 11, s. 503, 583; Jesser-Huß, H.: c. d., článok 31 CMR, bod 37.

nákladnej dopravy,[47] čo rovnako svedčí proti riešeniu, ktoré spočíva v uprednostnení CMR pred ustanoveniami nariadenia týkajúcimi sa uznávania a výkonu rozsudkov.

97. Zostáva preskúmať, či na rozdiel od zákazu v článku 35 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 také ustanovenia, ako sú ustanovenia CMR, stanovujú preskúmanie právomoci súdu pôvodu ako kogentnú podmienku na vyhlásenie vykonateľnosti.

98. To si myslí určitý počet autorov, ktorí sa opierajú o argument vychádzajúci zo vzťahu, ktorý existuje medzi odsekom 3 a odsekom 1 článku 31 CMR. Zastávajú názor, že keď článok 31 ods. 3 hovorí o „spore uvedenom v odseku 1“, implicitne predpokladajú, že dožiadaný súd preskúma aj právomoc súdu pôvodu, teda právomoc, ktorá je upravená v odseku 1[48]. Opierajú tento výklad o potrebu chrániť slabšieho účastníka konania proti úprave týkajúcej sa vyhlásenia vykonateľnosti v CMR, ktorú považujú za príliš prísnu.[49]

99. Na účely správneho posúdenia znenia článku 31 ods. 1 CMR je však zrejme presvedčivejšie vykladať výraz „spor uvedený v odseku 1“ v odseku 3 tohto ustanovenia ako označujúci výlučne „spory vzniknuvšie z prepráv podliehajúcich tomuto Dohovoru“, o ktorých sa hovorí v odseku 1[50]. Navyše odsek 1 upravuje len otázku územnej právomoci, nie otázku neprípustnosti neskoršej žaloby v prípade litispendencie, o ktorej sa hovorí v odseku 2.

100. CMR teda neobsahuje záväznú požiadavku, aby sa preskúmala právomoc súdu pôvodu. Pokiaľ vnútroštátne ustanovenia o uznávaní a výkone rozhodnutí stanovujú takéto preskúmanie, neodporuje im ani CMR.

101. V Európskej únii článok 35 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 vylučuje akékoľvek preskúmanie právomoci. Keďže v prejednávanej veci neexistujú ďalšie výlučné ustanovenia, článok 71 ods. 2 písm. b) nariadenia ukladá povinnosť zachovať toto ustanovenie, ktoré je založené na zásade *favor executionis*.

47 — Pozri de Meij, P.: *Samenloop EEX-verordening met bijzondere verdragen*. Deventer 2003, s. 251 a 287.

48 — Pozri v tejto súvislosti odkazy v Messent, A., Glass, D. A.: *Hill & Messent* ? *CMR: Contracts for the International Carriage of Goods by Road*. 3. vyd. London 2000, bod 10.48 a poznámku pod čiarou 103.

49 — Pozri odkazy v Jesser-Huß, H.: c. d., článok 31 CMR, bod 36 a poznámky pod čiarou 116 až 117.

50 — Ako to navyše v konečnom dôsledku chápe H. Jesser-Huß (c. d., článok 31 CMR, bod 36).

102. To je dôvod, pre ktorý treba na tretiu a štvrtú prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že také ustanovenia, ako je článok 31 ods. 3 a 4 CMR, nestanovujú výlučnú úpravu stanovujúcu podmienky uznávania a výkonu v zmysle článku 71 ods. 2 písm. b) druhého pododseku prvej vety nariadenia č. 44/2001 a osobitne neukladajú dožiadanému súdu povinnosť, aby preskúmal právomoc súdu pôvodu, takže sa v tejto súvislosti uplatňuje úprava stanovená v nariadení č. 44/2001.

E — *O piatej a šiestej prejudiciálnej otázke*

103. Vzhľadom na odpoveď, ktorá bola poskytnutá na prvé štyri otázky, nie je potrebné odpovedať na piatu a šiestu otázku, ktoré boli položené len subsidiárne.

## V — Návrh

104. S ohľadom na vyššie uvedené navrhujem Súdnemu dvoru, aby na otázky, ktoré mu položil Hoge Raad, odpovedal takto:

„1. Článok 71 ods. 2 písm. b) druhý pododsek nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že ustanovenia nariadenia týkajúce sa úpravy uznávania a výkonu rozsudkov vydaných súdom členského štátu ustupujú v prospech zodpovedajúcej úpravy v osobitnom dohovore uzatvorenom medzi štátom pôvodu a dožiadaným štátom len v prípade, ak úprava v dohovore je úplná a výlučná v tom zmysle, že bráni uplatneniu nariadenia.

2. Súdny dvor nemá právomoc vykladať Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej doprave (CMR). Naopak mu prislúcha vykladať článok 71 nariadenia č. 44/2001, aby sa umožnilo vnútroštátnemu súdu uplatňovať ustanovenia CMR, ktoré sa dotýkajú rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, a rovnako mu v tomto kontexte prislúcha oboznámiť sa s obsahom ustanovení tohto dohovoru.

3. "Také ustanovenia, ako je článok 31 ods. 3 a 4 CMR, neustanovujú výlučnú úpravu stanovujúcu podmienky uznávania a výkonu v zmysle článku 71 ods. 2 písm. b) druhého pododseku prvej vety nariadenia č. 44/2001 a osobitne neukladajú dožiadanému súdu povinnosť, aby preskúmal právomoc súdu pôvodu, takže sa v tejto súvislosti uplatňuje úprava stanovená v nariadení č. 44/2001.